

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

ΠΡΟΛΟΓΟΣ	7
----------------	---

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

1. Έννοια και προβληματική των προσδοκιών	9
2. Σκοπός και σπουδαιότητα της εργασίας	10
3. Διάρθρωση της εργασίας	12

Κεφάλαιο Πρώτο

ΟΙ ΕΡΕΥΝΕΣ ΓΥΡΩ ΑΠΟ ΤΙΣ ΠΡΟΣΔΟΚΙΕΣ

ΤΩΝ ΔΑΣΚΑΛΩΝ ΚΑΙ ΤΑ ΓΕΝΕΣΙΟΥΡΓΑ ΑΙΤΙΑ ΤΩΝ ΠΡΟΣΔΟΚΙΩΝ

1.1. Η έρευνα των Rosenthal/Jacobson: Πυγμαλίων στη σχολική τάξη	15
1.2. Άλλες έρευνες – Οι έρευνες των Brophy και Good	20
1.3. Η γένεση των προσδοκιών – Ψυχολογική θεμελίωση	25
1.3.1. Η θεωρία της απόδοσης αιτίων και οι προσδοκίες	26
1.3.1.1. Διαφορές απόδοσης αιτίων μεταξύ ατόμων κατά την αυτοαξιολόγηση των αποτελεσμάτων των πράξεών τους – Άτομα προσανατολισμένα στην επιτυχία και άτομα προσανατολισμένα στην αποτυχία.	29
1.3.1.2. Διαφορές απόδοσης αιτίων μεταξύ ατόμων που αξιολογούν τα αποτελέσματα των πράξεων άλλων ατόμων. Η απόδοση αιτίων κατά την αξιολόγηση του μαθητή από το δάσκαλο	31
1.3.2. Απόδοση αιτίων, οι προσδοκίες και η ερμηνεία του φαινομένου “αποτέλεσμα του Πυγμαλίωνα” στο σχολείο.	33
1.3.3. Η συνέχεια του φαύλου κύκλου των προσδοκιών του δασκάλου.	39
1.3.3.1. Η αποκλίνουσα ή παραβατική συμπεριφορά του μαθητή στο σχολείο ως αποτέλεσμα του φαινομένου “Πυγμαλίων” στο σχολείο.	39
1.3.3.2. Η απογοήτευση των μαθητών για μάθηση ως αποτέλεσμα των προσδοκιών του δασκάλου στο σχολείο	41
1.3.3.2.1. Η διαδικασία	43
1.3.3.2.2. Συνέπειες και χαρακτηριστικά γνωρίσματα της “μαθημένης απογοήτευσης” του μαθητή στο σχολείο	44
1.3.3.3. Ο “άριστος” μαθητής της τάξης ως προϊόν των μηχανισμών του φαινομένου “αποτέλεσμα του Πυγμαλίωνα”	45

Κεφάλαιο Δεύτερο

Η ΕΡΕΥΝΑ

2.1. Η προβληματική και ο σκοπός της έρευνας.....	49
2.2. Ο σχεδιασμός της έρευνας – το δείγμα.....	49
2.3. Συλλογή υλικού – Όργανο έρευνας.....	50
2.4. Διαδικασία επεξεργασίας των ερωτηματολογίων και ανάλυσης των δεδομένων.....	51

Κεφάλαιο Τρίτο

ΤΑ ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΑ ΤΗΣ ΕΡΕΥΝΑΣ – ΕΡΜΗΝΕΥΤΙΚΑ ΣΧΟΛΙΑ

3.1. Σχετικά με την πρώτη ερώτηση με τη διατύπωση: «Πόσο ευχαριστημένος είσαι από το πνευματικό επίπεδο της τάξης σου;».....	54
3.2. Τα αποτελέσματα της έρευνας σχετικά με τη δεύτερη ερώτηση που είχε τη διατύπωση: «Σημείωσε τα μικρά ονόματα των τριών “καλύτερων” και των τριών “χειρότερων” μαθητών της τάξης σου».	57
3.3. Τα αποτελέσματα της έρευνας σχετικά με την ερώτηση που είχε τη διατύπωση: «Μπορείς να κάνεις προβλέψεις για τη σχολική πρόοδο των “καλών” και των “κακών” μαθητών;».....	60
3.4. Τα αποτελέσματα από την 4η ερώτηση με τη διατύπωση: «Σημείωσε το μικρό όνομα ενός μαθητή που θα ήθελες περισσότερο να είχες μαθητή όλο το χρόνο, ακόμη και τον επόμενο, καθώς επίσης και το όνομα ενός μαθητή που δε θα ήθελες να είχες μαθητή ούτε τώρα ούτε του χρόνου».	66
3.5. Τα αποτελέσματα της έρευνας σχετικά με ερωτήσεις που αφορούσαν την απόδοση αιτίων γύρω από την καλή ή κακή επίδοση των μαθητών στο σχολείο – ερμηνευτικά σχόλια.....	68
3.5.1. Τα αποτελέσματα της έρευνας σχετικά με την ερώτηση που είχε τη διατύπωση: α) «Αν είσαι ευχαριστημένος από το επίπεδο της τάξης σου, πού νομίζεις ότι οφείλεται αυτό; Στις ικανότητες των μαθητών; Στην εργασία του προηγούμενου δασκάλου; Στο μορφωτικό επίπεδο της οικογένειας των μαθητών; Στο οικονομικό επίπεδο της οικογένειας; Άλλος λόγος;», β) «Αν όχι, πού νομίζεις ότι οφείλεται; Στις ικανότητες των μαθητών; Στην εργασία του προηγούμενου δασκάλου; ...».	68
3.5.2. Τα αποτελέσματα της έρευνας σχετικά με την ερώτηση που είχε τη διατύπωση: α) «Τι είναι εκείνο που ξεχωρίζει κατά τη γνώμη σου τους καλύτερους μαθητές της τάξης σου από τους άλλους; Οι ικανότητές τους; Η επιμέλειά τους; Το κοινωνικό και οικογενειακό τους επίπεδο; Άλλος λόγος;», και β) «Σε ποιον από τους παρακάτω λόγους οφείλεται η αδυναμία επιτυχίας στους κακούς μαθητές; Στην αμέλειά τους; Στην απροσεξία τους; Στην έλλειψη ικανοτήτων τους κτλ.;».	70

3.5.3. Τα αποτελέσματα της έρευνας σχετικά με την ερώτηση που είχε τη διατύπωση: α) «Όταν επιτυγχάνουν οι περισσότεροι μαθητές σου σ' ένα test, π.χ. των μαθηματικών, έχεις την τάση να αποδίδεις την επιτυχία στην επιμέλεια των μαθητών; στην ικανότητα των μαθητών; στην ευκολία των ερωτήσεων κτλ.»; και β) «Όταν αποτυγχάνουν σ' ένα test, π.χ. των μαθηματικών, οι περισσότεροι από τους μαθητές της τάξης σου έχεις την τάση να αποδίδεις την ευθύνη στην τεμπελιά των μαθητών; στην ανικανότητα των μαθητών; στην απροσεξία των μαθητών; στον κοινωνικό τους περίγυρο; Άλλος λόγος;»	72
3.6. Τα αποτελέσματα της έρευνας σχετικά με άλλες ερωτήσεις αναφορικά με τη διαφοροποίηση της συμπεριφοράς των δασκάλων έναντι των “καλών” και των “κακών” μαθητών - Σχόλια.	75
3.6.1. Τα αποτελέσματα της έρευνας σχετικά με την ερώτηση που είχε τη διατύπωση: «Στις ερωτήσεις που κάνεις στην τάξη στους μαθητές σου δίνεις το λόγο στους “καλούς” ή στους “κακούς” μαθητές σου;»	75
3.6.2. Τα αποτελέσματα της έρευνας σχετικά με την ερώτηση που είχε τη διατύπωση: «Όταν αμείβετε ή επικρίνετε τους μαθητές στο σχολείο στην περίπτωση των ορθών ή λανθασμένων απαντήσεων, αμείβετε ή επικρίνετε περισσότερο τους “καλούς” ή τους “κακούς” μαθητές σας;».....	77
3.7. Τα αποτελέσματα της έρευνας από την τελευταία ερώτηση σχετικά με τη διατύπωση: «Σου θυμίζουν κάτι από τη μέχρι τώρα διδακτική - εκπαιδευτική σταδιοδρομία σου οι εκφράσεις “Πυγμαλίωνας στη σχολική τάξη” ή “αυτοεκπληρούμενη προσδοκία”; Ναι· Όχι· Δε θυμάμαι» - Σχόλια.	79
3.8. Η πορεία της σχολικής προόδου των χαρακτηρισμένων από τους δασκάλους τους ως “κακών” μαθητών - Σχόλια.	80

Κεφάλαιο Τέταρτο

ΓΕΝΙΚΟΤΕΡΑ ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ ΚΑΙ ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ

4.1. Γενικότερα συμπεράσματα	82
4.2 Προτάσεις	86
4.2.1. Η δημιουργία θετικών προσδοκιών στο σχολείο με την τεχνική της μετάθεσης (αλλαγής) των παραγόντων απόδοσης αιτίων αποτελέσματος, ως πρώτο βήμα για την άρση των αρνητικών συνεπειών των προσδοκιών στους μαθητές.	86
4.2.2. Η γεφύρωση των μαθησιακών κενών ως ένα δεύτερο βήμα για την άρση του φαινομένου των αρνητικών προσδοκιών και των συνεπειών τους στο σχολείο.....	90
4.2.3. Η βίωση της “προσωπικής ευθύνης” του ατόμου για τα επιτυχή αποτελέσματα των πράξεών του ως τεχνική για την άρση των αρνητικών συνεπειών των προσδοκιών στο σχολείο.	92

4.2.4. Η εμπιστοσύνη του δασκάλου στο πρόσωπο του μαθητή ως μια δυνατότητα για τη δημιουργία θετικών προσδοκιών στο σχολείο.	95
4.2.5. Η δημιουργία θετικών προσδοκιών στους μαθητές με την παροχή “κοινωνικών ενισχυτών” από το δάσκαλο.	98
4.2.6. Ο σχεδιασμός “εργασιών” μέσης δυσκολίας στο σχολείο ως εργαλείο κατάλληλης παρώθησης και δημιουργίας θετικών προσδοκιών στους μαθητές.....	102
4.2.7. Επιπρόσθετα μέτρα για τη δημιουργία θετικών προσδοκιών των μαθητών στο σχολείο.	103

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ

1. ΑΓΩΓΙΚΑ ΣΤΥΛ, ΤΥΠΟΛΟΓΙΕΣ ΔΑΣΚΑΛΩΝ ΚΑΙ ΕΠΙΔΡΑΣΗ ΣΤΟΥΣ ΜΑΘΗΤΕΣ	
1.1. Εισαγωγικά.....	109
1.2. Τα κλασικά στυλ αγωγής και διδασκαλίας κατά Lewin/Lippitt/White	110
1.2.1. Το αυταρχικό στυλ διδασκαλίας	110
1.2.1.1. Χαρακτηριστικά γνωρίσματα του αυταρχικού δασκάλου	110
1.2.1.2. Επιδράσεις του αυταρχικού στυλ διδασκαλίας στους μαθητές	111
1.2.2. Το δημοκρατικό στυλ διδασκαλίας.....	111
1.2.2.1. Χαρακτηριστικά γνωρίσματα του δημοκρατικού δασκάλου	111
1.2.2.2. Οι επιδράσεις του δημοκρατικού στυλ διδασκαλίας στους μαθητές	112
1.2.3. Το ελεύθερο ή «αδιάφορο» στυλ διδασκαλίας (Laissez-faire-stil)	113
1.2.3.1. Τα χαρακτηριστικά γνωρίσματα του «ελεύθερου» ή «αδιάφορου» δασκάλου	113
1.2.3.2. Οι επιδράσεις του «ελεύθερου» στυλ διδασκαλίας στους μαθητές	113
1.3. Τα στυλ αγωγής και διδασκαλίας κατά τους Reinnard και Anne-Marie Tausch	115
1.3.1. Το πρότυπο του πολύ αυταρχικού ή απλώς αυταρχικού δασκάλου και οι επιδράσεις του στους μαθητές.....	117
1.3.2. Το πρότυπο του δημοκρατικού δασκάλου και οι επιδράσεις του στους μαθητές.....	117
1.3.3. Το πρότυπο του «ελεύθερου» ή «αδιάφορου» δασκάλου και οι επιδράσεις του στους μαθητές	118
2. ΕΡΩΤΗΜΑΤΟΛΟΓΙΟ	121
ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ.....	127
ΠΙΝΑΚΑΣ ΟΝΟΜΑΤΩΝ.....	135
ΠΙΝΑΚΑΣ ΟΡΩΝ.....	137